

Pensioenen op de tocht

De voorzitter opent het themadeel van de Algemene Leden Vergadering van 17 december 2012. Het thema is: "pensioenen op de tocht?"

VHF V&W heeft twee sprekers gevonden die het verhaal rondom pensioenen een goede verdieping kunnen geven. Barbara Leach, medewerker van CMHF en Eduard Pons van APG. De voorzitter nodigt Barbara uit.

Barbara is onderhandelaar in de pensioenkamer. De pensioenkamer is het overlegorgaan waar de inhoud van het pensioen van het ABP wordt vastgesteld. Het bestuur van ABP voert het pensioenbeleid uit.

De belangrijkste ontwikkelingen in het pensioenlandschap gaan over het Witteveenkader. Het Witteveenkader is in Nederland de begrenzing van de fiscale faciëring van de pensioenopbouw. In het Witteveenkader zijn drie parameters:

- de pensioenleeftijd, 65 jaar
- de minimum franchise
- het jaarlijkse maximale opbouwpercentage, 2,05%

Het huidige regeerakkoord zal het jaarlijkse maximale opbouwpercentage doen afnemen. Het wordt vastgesteld op 1,55%. Dit betekent in de praktijk bij een looptijd van 40 jaar een forse aanslag op de pensioenopbouw.

De leden vragen zich af dat als het pensioen niet fiscaal wordt opgebouwd dan ook niet fiscaal wordt uitgekeerd? Barbara geeft aan dat hiervan geen sprake zal zijn. De pensioenpremies van het ABP zijn licht omhoog gegaan. Er ligt een politieke opdracht om op de pensioenpremie te bezuinigen. Dit is niet de intentie van het pensioenakkoord en een lastig vraagstuk voor de cmhf. Inrichting van een nieuw goed pensioencontract is noodzakelijk. Hiermee sluit Barbara haar aandeel. Zij geeft het woord aan Eduard Pons.

Eduard Pons is werkzaam bij APG als adviseur voor Asset Liability Management. Hij bekleedt een leerstoel bij de Universiteit van Tilburg voor Collectieve Pensioenen. Het APG is voortgekomen uit het ABP en geeft richting aan 25 verschillende pensioenfondsen.

Eduard zal de volgende onderdelen presenteren:

- motivatie
- waarom een nieuw pensioencontract

- methodiek van generatierekeningen
- voorbeelden (staffel, ram)

Waarom moeten we een nieuw contract hebben binnen Nederland? Het anders waarderen van pensioenverplichtingen kan leiden tot herverdeling. Deze herverdeling kan voedingsbodem zijn van generatieconflicten. Wat zijn bijvoorbeeld de generatie effecten van verlaging van de opbouwpercentages? Als de bruto premie omlaag gaat en de premie blijft gelijk is er in feite sprake van een loonsverlaging voor de actief werkenden. Binnen het APG is een methodiek ontwikkeld om generatie effecten in beeld te brengen. De methodiek geeft een integraal beeld van partiële effecten. Het is een middel om ongewenste herverdeling te signaleren.

De rente is een sleutelbegrip in het pensioenlandschap. Er zijn verschillende definities en gebruiken van rente:

- markt rente = reële rente + inflatie
- basisrente = rente zoals vastgesteld door Europese Centrale Bank
- interbancaire rente = rente door banken onderling verrekend (Euribor/LIBOR)
- UFR (ultimate forward rate)

De rente wordt gebruikt om toekomstige uitkeringen te berekenen. De rentecurve is opgebouwd uit een korte termijn rente, middellange termijn rente en lange termijn rente.

De Ultimate Forward Rate (UFR) werd in 2012 voorgesteld als rekenrente na het laatste liquide punt in de swaptermijnmarkt. Het is een risicovrije rekenrente voor langjarige contracten, waarin wegens de lange looptijd onvoldoende handel in bestaat. Een Nederlandstalige benaming zou kunnen zijn: "de langstetermijnrente". De Europese Commissie is met het Europees Parlement en de Europese Raad in overleg om voor looptijden na 20 jaar deze langstetermijnrente verplicht Europees vast te stellen richting een convergentiepunt van 4,2%. De termijn van 20 jaar is niet onomstreden. Er zijn deskundigen die voor 30 jaar pleiten.

De beste rekenrente bestaat niet. De volgende situaties worden onderscheiden:

1. op basis van verwacht rendement
 - > perverse prikkels mogelijk
 - > bevoordeelt oudere generaties
2. nominale rentecurve + vaste opslag
 - > houdt onvoldoende rekening met verschillen in risicoprofiel van het fonds
3. nominale rentecurve + termijnafhankelijk opslag
 - > elk fonds een eigen disconteringscurve

Het Nederlandse pensioenstelsel is groot in vermogen, zowel absoluut als relatief, ook in vergelijking met andere landen. De dekkingsgraad is echter gedaald, van 225% in 1990 tot 100% nu. De gewenste dekkingsgraad waarbij de pensioenen volledige indexatie ontvangen ter compensatie van de inflatie is 135%. Daling van de markrente heeft de dekkingsgraad doen dalen. Een andere oorzaak is de langere levensverwachting van de Nederlandse bevolking. Deze stijgt met drie maanden per jaar. Dit komt neer op 6 jaar per generatie. Tot 2006 waren pensioenfondsen verplicht rekening te houden met de actuele landelijke sterftcijfers. Sindsdien wordt rekening gehouden met de trend.

De commissie Goudswaard heeft aanbevelingen gedaan om op zoek te gaan naar een nieuwe afruil tussen ambitie, zekerheid en premie. Er moet een acceptabel premieniveau worden gevonden. Bij de huidige ambities zou het aandeel moeten stijgen van 13% tot 17% van de loonsom. Daarmee verliest Nederland concurrentiekracht.

De commissie concludeert dat het Nederlandse pensioenstelsel met de bestaande ambities en veronderstelde zekerheid onvoldoende toekomstbestendig is vanwege de vergrijzing, de stijgende levensverwachting en de toenemende kwetsbaarheid voor financiële risico's. Maar er zijn volgens de commissie goede mogelijkheden om het stelsel aan te passen. De commissie is van oordeel dat er nauwelijks rek meer zit in de pensioenpremies. Dat betekent dat oplossingen gezocht moeten worden in een beperking van de pensioenambitie of in het anders omgaan met risico's, of een combinatie van beide.

In Nederland wordt momenteel het staffel contract gehanteerd. Bij een dekkinggraad < 105% vindt geen indexatie plaats. Bij een dekkinggraad tussen 105% en 135% loopt de indexatie op. Boven 135% wordt volledige geïndexeerd.

Internationale ontwikkelingen: in de VS wordt voor het overheidsapparaat een rente van 8% aangehouden. In de private sector is dit veel lager. Uitkeringen van de pensioen zijn hier geen generatieconflict maar een verschil tussen verschillende belastingbetalers. Synchronisatie van pensioenen in Europees verband is in aantocht. Er is een kans dat lobbypartijen van verzekeraars de positie van pensioenfondsen zal ondermijnen.

Eduard toont verschillende grafieken met de uitwerkingen van de verschillende prognoses. Deze tonen een beeld in leeftijd (0-90 jaar) versus de impact op het pensioen (irt 1.0 salaris voor 1 jaar). Het is aan de bestuurders in Nederland om uit deze modellen een evenwichtige keuze te maken voor de toekomst.

Hiermee besluit Eduard zijn presentatie. De voorzitter bedankt hem voor het verschaftte inzicht in de wereld van de pensioenen. Hiermee wordt het thema besloten. De voorzitter nodigt iedereen uit voor een afsluitende borrel.